

رئیس — گمان میکنم این روزنامه متعلق به مدتی قبل باشد چون جمعی از مهاجرین سلدوز و ارومیه که در تبریز آمده بودند بنده بآنها مخابرات حضوری کردم آقای مساوات هم تشریف داشتند تقاضاهایشان را پرسیدم تقاضاهایشان راجع به سه مسئله بود یکی راجع به وجه و دیگری راجع به اسلحه و سومی راجع به اعزام قوایی بآنجا و هر سه مسئول آنها اجابت شد و موافق مراسله که اخیراً از رئیس الوزراء رسیده است اردوئی که در میانج بود برای ارومیه حرکت کرد وجهی هم که خود آنها تقاضا کرده بودند که ماهی سی هزار تومان بود تصویب شد که بآنها داده شود چند هزار تنگ هم که خواسته بودند تصویب شد که پولی بفرستند که همانجا آنها خریداری نمایند بنده هم به موجب همین جواب آقای رئیس الوزراء بآنها جواب دادم حالا که آقای سلیمان میرزا اظهار میفرمایند گمان میکنم راجع بدو ماه قبل باشد با وجود این بنده باز بدوات تاکید می کنم منتظر جواب تلگراف آنها هستم که به بینم باز اگر مطلبی دارند تقاضا میکنم انجام دهند جلسه آتی روز شنبه سه ساعت قبل از ظهر خواهد بود (مجلس یکساعت قبل از ظهر ختم شد)

جلسه ۱۳

صورت مشروح مجلس یوم شنبه ۱۸ ذی حجة الحرام ۱۳۳۹ مطابق ۲۱ برج اسد ۱۳۰۰

مجلس یکساعت قبل از ظهر در تحت ریاست آقای مؤتمن الملک تشکیل گردید (آقای مستشار السلطنه صورت مجلس یوم پنجشنبه ششم را قرائت نمودند)
رئیس — آقای حاج آقا (اجازه نطق)
حاج آقا — در صورت مجلس شرحی راجع بعراض بنده نوشته شده و ذکر میکند که بنده عرض کرده ام مطالب سابقه را نباید گفتگو کرد بنده هیچ همچو عرضی نکردم که از گذشته نباید گفتگو کرد فقط عرض کردم که مطالب سیاسی نباید منشاء تصویب و عدم تصویب اعتبارنامه ها باشد.

رئیس — اصلاح میشود آقای سردار معظم (اجازه نطق)

سردار معظم — در صورت مجلس نوشته شده بنده قبل از تقاضای تنفس با ارجاع اعتبار نامه آقای جلیل الملک بکمیسیون مخالفت کردم در صورتیکه قبل از تنفس و بعد از تنفس بنده در باب کمیسیون عرضی نکرده ام.

رئیس — بسیار خوب اصلاح میشود آقای سلیمان میرزا (اجازه)

سلیمان میرزا — در صورت مجلس نوشته شده کمیسیون رسیدگی باعتبار نامه آقای تنکابنی گمان نمیکنم مجلس همچو کمیسویی معین کرده باشد فقط تقاضای آقای محمد هاشم میرزا این بود که چند نفر از آقایان و کلاً بطور قرعه معین شوند تا مذاکرات فیما بین ایشان و آقای تنکابنی را بشنوند

اگر ایشان قانع شدند هیچ والا بر مخالفت خودشان خواهند افزود چون بنده عضو آن کمیسیون هستم لذا از برای خود و رفقای خودم حقی برای رسیدگی باعتبار نامه نمیدانم.

رئیس — این فقره هم اصلاح میشود آقای سدید الملک (اجازه)

سدید الملک — در صورت مجلس نوشته شده ۳۷ رأی در مقابل ۱۵ رأی این ۵۲ رأی میشود در صورتیکه عده ۵۴ نفر بوده و دوفه باقی میماند

رئیس — عده ۵۶ نفر بوده چهار نفر از دادن رأی امتناع کرده بوده اند.

سدید الملک — پس خوبست آنرا هم بنویسید

رئیس — این مطلب هم نوشته میشود دیگر اعتراضی نیست؟

محمد هاشم میرزا — راجع بییشنهاد آقای مدرس نسبت با رجاع اعتبار نامه آقای جلیل الملک بکمیسیون مخالفت بنده فقط از این نقطه نظر بود که این مسئله سبب دور میشود و بنده عرض کردم با آن کمیسیون مخالفم ولی موافقت خود را با کمیسیون دیگری که تشکیل شود اظهار داشتم و بنده با این مسئله مخالف بوده ام با آقای سردار معظم.

رئیس — مخالفت با اسم جناب عالی نوشته شود؟
محمد هاشم میرزا — بلی.

رئیس — همانطور نوشته میشود دیگر اعتراضی نیست (گفتند خیر) صورت مجلس با این پنج فقره اصلاحات تصویب شد. آقای سردار معظم خراسانی راپورت راجع به آقای صمصام السلطنه را قرائت فرمائید.

(آقای سردار معظم راپورت راجع به آقای صمصام السلطنه را بمضمون ذیل قرائت فرمودند)

شعبه پنجم بدوسیة انتخابات آقای صمصام السلطنه نماینده طهران رسیدگی کرده نظر باینکه جریان انتخابات تهران موافق قانون بوده و مشکلی هم که در باب آراء کن بنظر رسیده در ضمن راپورت راجع بآقای تدین مشروحاً ذکر شده است و محتاج بتکرار نیست لهذا در این راپورت ذکر نشد و شعبه با حفظ نظر معروضه صحت نمایندگی آقای صمصام السلطنه را تصدیق مینماید.

رئیس — نسبت باین راپورت اعتراضی نیست (گفته شد خیر) رأی میگیریم بنمایندگی آقای صمصام السلطنه آقایانیکه تصویب میکنند قیام فرمایند. (عده کثیری قیام نمودند)

رئیس — تصویب شد (آقای آقا شیخ محمد جواد راپورتی است راجع به آقا میرزا علی کازرونی)

(آقای آقا شیخ محمد جواد راپورت مزبور را بمضمون ذیل قرائت فرمودند)

انجمن نظارت انتخابات بوشهر در ۱۶ ربیع الاول ۱۳۳۹ تشکیل گردید مطابق مقررات قانونی اعلان انتخابات را منتشر نموده اند چهار شعبه نظارت در نقاط چهلگانه خود در موج بزازان تنگستان

شبانکاره تشکیل کرده اند در شهر و نقاط اربعه ۳۱۸۹ ورقه تعرفه داده شده و ۲۹۴۷ ورقه رأی مسترد داشته اند آقای آقا میرزا علی کازرونی با اکثریت ۲۲۲۷ رأی بسمت نمایندگی بوشهر انتخاب شده اند پس از قرائت آراء و تشخیص نماینده یک هفته مطابق قانون انجمن نظار برای اخذ شکایت دایر بوده ولی شکایتی نرسیده در ۱۵ جمادی الاول انتخابات خاتمه یافته (در صورت مجلس بنویسند) دو ورقه اعتراضیه بتوسط حکومت بامضاء چند نفری از اهالی بوشهر مبنی بر اینکه ما انتخابات نقاط جزء را قبول نداریم) رسید چون اعتراض خارج از نظامنامه بودند پذیرفته نشد مطابق ماده ۴۴ نظامنامه انتخابات باید نظار شرح شکایات را در صورت مجلس درج نمایند چون این ماده از قانون را انجمن نظار مراعات نکرده بودند شعبه بتوسط وزارت داخله از حکومت بوشهر خواست که دو ورقه اعتراضیه اگر موجود است عیناً بفرستند تا شعبه پس از تکمیل دوسیة نظریات خودش را بعرض نمایندگان محترم برساند ولی در این مدت جوابی نرسیده

شعبه نظر باینکه انجمن نظار اعتراضات را وارد ندانسته و در مدت یکماه هم که پس از افتتاح مجلس قانون به متشکبان حق می دهد شکایات خودشان را بمجلس تقدیم نمایند و شکایتی نرسیده و جریان انتخابات را شعبه مطابق قانون دیده صحت انتخابات بوشهر و نمایندگی آقای میرزا علی را تصدیق مینماید
رئیس — مخالفی نیست (گفته شد خیر)
رأی می گیریم آقایانی که نمایندگی ایشان را تصویب می کنند قیام فرمایند (اغلب نمایندگان قیام نمودند)
رئیس — تصویب شد. راپورتی است راجع بآقای همدان السلطنه

آقای شیخ محمد جواد راپورت مزبور را بمضمون ذیل قرائت نمودند:

شعبه اول در ۲۴ شوال مراجعه بدوسیة انتخابات اصفهان نموده بواسطه ناقص بودن صورت مجلس و معلوم نبودن طرز جریان انتخابات اردستان نتوانست تصمیم قطعی اتخاذ نماید لذا صورت انتخابات اردستان را از اصفهان خواسته پس از رسیدن صورت مجلس اردستان مجدداً بدوسیة انتخابات اصفهان رسیدگی نموده و نظریات خود را بعرض میرساند.

سلخ ذی حجه ۱۳۳۸ انجمن نظارت انتخابات مرکزی تشکیل پس از نشر اعلان از روز ۱۸ محرم الی دوم صفر ۸۹۲۶ تعرفه داده اند از روز سوم ناهفتم صفر ۶۳۷۹ ورقه رأی اخذ کرده اند

بعلاوه یک شعبه نظارت برای اردستان و قهپایه و مهاباد در اردستان تشکیل داده اند بموجب صورت مجلس اردستان انجمن نظارت در ۲۷ محرم منمقد شده اعلان انتخابات را منتشر نموده اند مطابق مقررات قانون ۲۲ صفر ۱۵۰۳ ورقه تعرفه توزیع و ۱۴۲۱ ورقه رأی مأخوذ داشته اند.
استخراج آراء در اردستان بعمل آمده نتیجه

را با صورت مجلس باصفهان فرستاده اند. در شهریور شنبه اردستان ۱۰۴۲۹ ورقه تعرفه داده شده ۷۸۰۰ ورقه رأی اخذ کرده اند آقای عماد السلطنه با اکثریت ۳۹۴۴ رأی بسمت عضویت مجلس شورای ملی انتخاب شدند.

در حین قرائت آراء توسط پست شهری با کتی که محتوی ۲۲ پاکت بوده مبنی بر شکایت از انتخابات بانجمن نظار رسیده چون نویسنده پاکت مزبور معلوم نبوده انجمن ترتیب اثری بآنها نداده.

یک هفته پس از قرائت آراء انجمن برای اخذ شکایات دایر بوده ولی شکایاتی نرسیده لذا بانقلابات خاتمه داده شده ولی در حین انتخابات و پس از خاتمه آن تلگرافات و مراسلات زیادی مبنی بر شکایت از انتخابات بریاست وزراء و وزارت داخله رسیده اساس شکایت متشکبان این است که انتخابات مبنی بر تهدید و در تحت تأثیر نفوذ حکومت و نظمی نمایندگان اصفهان انتخاب شده اند اما مدرکی برای اثبات ادعای خودشان نشان نداده اند که شعبه بتواند حکمیت نموده و باظهارات آن ها ترتیب اثری بدهد در مقابل این شکایات تلگرافات مفصلی بامضاء طبقات مختلفه از علماء و تجار و اعیان رسیده که اظهار رضایت و تصدیق آزادی و حسن جریان انتخابات و تکذیب شکایت کنندگان را نموده اند لهذا اشکالاتی بنظر شعبه نرسیده انتخاب آقای عماد السلطنه را تصدیق مینماید.

رئیس - آقای تدین (اجازه نطق)

تدین - بنده مخالفم.

رئیس - می ماند برای جلسه دیگر آقای جلیل الملك را بپورت راجع به آقای عمید الممالک را قرائت نماید.

(مضمون ذیل قرائت فرمودند)

بتاریخ ۱۲ برج جوزا یونیتیل مطابق عشر آخر شهر شعبان ۱۳۳۶ انجمن مرکزی سمنان بر طبق مقررات قانون تشکیل شده و در هشتم سرطان مطابق دوم شوال اعلان انتخابات را در شهر و حوزة جزو انتشار داده و مقرر داشته است در مدت ده روز نشر اعلان و توزیع تعرفه و سه روز اخذ آراء نمایند و همچنین در برج جوزا مطابق ماه رمضان دو هزار تعرفه با نظامنامه انتخابات برای انجمن نظار دامغان توسط حکومت آنجا ارسال داشته و دستوری دهده که در بیستم سرطان مطابق دوم شوال شروع بامر انتخابات نمایند و نتیجه را تا ۲۸ شوال بانجمن نظار مرکزی سمنان اطلاع دهند بملاوه در ۲۷ جوزا انجمن نظار مرکزی بحکومت سمنان و دامغان می نویسد یک هزار ورقه تعرفه با نظامنامه و دستور برای انتخابات جنس و بیابانک نزد نایب الحکومه آنجا ارسال دارند.

انجمن نظار دامغان که بایستی موافق ماده ۱۸ قانون انتخابات و بر حسب دستور انجمن مرکزی سمنان در دوم شوال نشر اعلان نماید و ازدوازم بتوزیع تعرفه پردازد بر حسب تقاضای کمیته محلی دامغان در بیستم شوال بتوزیع تعرفه پرداخته و روز

۲۲ شوال در انجمن مرکزی سمنان و در ۲۳ شوال از وزارت داخله تقاضای ارسال دوهزار تعرفه دیگر نموده است انجمن مرکزی سمنان نظر بماده ۱۸ و ۳۷ قانون انتخابات چون بانجمن دامغان دستور العمل داده بوده است که از دوم شوال تا دوازدهم مدت نشر اعلان و از ۱۲ تا ۱۹ توزیع تعرفه و از ۲۰ تا ۲۲ اخذ آراء و در ۲۸ استخراج آراء نمایند و نتیجه و صورت مجلس را برای انجمن مرکزی بفرستند و انجمن دامغان برخلاف دستور فوق در ۲۰ شوال بتوزیع تعرفه پرداخته و در ۲۲ مجدداً تقاضای تعرفه نموده است لهذا انجمن مرکزی سمنان تقاضای انجمن دامغان را بی موقع و بر خلاف مقررات قانون انتخابات دانسته رد می نماید اعضای انجمن دامغان در ۲۵ شوال بدون تحصیل نتیجه و اخذ آراء انجمن را تعطیل و از مقام خود استعفا داده است انجمن مرکزی سمنان بطوریکه مقرر داشته بود در ۲۹ شوال مطابق ۱۵ اسد یونیتیل امر انتخابات را خاتمه داده و پس از انقضای مدت قانونی و نرسیدن شکایات در ۱۴ ذی قعدة نمایندگی آقای عمید الممالک را در سمنان و دامغان اعلان و انجمن مرکزی را منحل مینماید شعبه سوم پس از مذاقه در صورت مجلس و دوسه انتخابات آنجا چون موضوع انتخابات جنس و بیابانک را مسکوت نه یافت از وزارت داخله خواست که از حکمران سابق سمنان و اعضای انجمن مرکزی آنجا موضوع مسئله را بخواهد در جواب استعلام وزارت داخله امیر حشمت حکمران آنوقت تلگراف ذیل را مغایره مینماید:

نظر باینکه در دوره های انتخابات گذشته هیچگونه اقدامی راجع بجنس و بیابانک نشده و اهالی آنجا بهیچوجه سابقه از جریان انتخابات و حکومتی ندارند و همچنین بواسطه موقعیت سابق آنجا مسئله مسعود لشکر و رمضان بصری که سابقه آن در وزارت داخله کاملاً موجود است در موقع فرستادن اوراق تعرفه و اعلانات لازمه راجع بانقلابات در ایام تصدیق فدیوی نیز لایقیدی و بی اعتنائی کرده بعد از انتخابات سمنان و موعده که از طرف انجمن مرکزی تعیین کرده بودند بدون اجرای شرایط قانونی اوراق مهور متعددی در تحت عنوان اینکه آقای معتمد دیوان سمنانی عضو دفتر حکومتی شاهرود و دارای همه قسم اختیاراتی از طرف اهالی جنس است بسمان فرستادند که عین آنها در دفتر حکومتی سمنان ضبط و بدین جهت جزو صورت مجلس انتخابات سمنان نشده است همچنین راجع بانقلابات دامغان اگر چه انجمن نظار مرکزی سمنان میتوانسته است تقاضای انجمن نظار دامغان را در ارسال دو هزار تعرفه دیگر قبول کرده و اهالی دامغان را از حق انتخابات محروم نکند ولی قانوناً به انجمن مرکزی سمنان نمیتوان ایرادی وارد آورد زیرا موافق ماده ۱۸ و ماده ۳۷ نظامنامه انتخابات انجمن مرکزی سمنان خود را در این عمل محق دانسته است راجع بانقلابات جنس و بیابانک تلگراف امیر حشمت مینماید

علاوه بر افتخارات آنجا بواسطه حملات منصور لشکر و

رمضان بصری اهالی آنجا مباشرت به امر انتخابات نموده و خود را از امر انتخابات محروم داشته اند بنا بر مراتب معروضه شعبه سوم پس از تقاطعی نظر نمایندگی آقای عمید الممالک را برای دوره چهارم تقنینیه تصویب می نماید.

رئیس - راجع باین راپورت مخالفی نیست؟ حاج شیخ اسدالله - بنده مخالفم.

رئیس - میماند برای جلسه دیگر. آقای آقاسید محمد تدین (احضار برای قرائت راپورت) آقای تدین راپورت شعبه دوم راجع بنمایندگی آقای معتمد السلطنه را بمضمون ذیل قرائت نمودند. شعبه دوم بدوسه انتخابات در جزو مضافاتش بدقت رسیدگی نموده و برای استحضار مجلس شورای ملی عرض مینماید که انجمن نظارت مرکزی انتخابات در جزو در شهر جمادی الاولی ۱۳۳۸ تشکیل گردیده و چندین انجمن جزو دیگر را هم در سایر نقاط لازمه از قبیل سرخس ناصری و زورآباد و غیره دایر ساختند و باره ایت مواد قانون شروع بانجام وظایف قانونی خود نموده و در تمام نقاط مزبوره موازی ۱۲۵۴۳ ورقه تعرفه توزیع شده و از این مقدار موازی ۱۲۱۴۶ ورقه تعرفه با اوراق آراء برگشته و آقای معتمد السلطنه با اکثریت ۱۱۳۸۷ رأی از کل آراء واصله بوکالت دارالشورای ملی انتخاب شده اند و پس از انقضای مدت انتظار انجمن مرکزی برای وصول شکایات چون شکایاتی نرسیده لذا انجمن انتخابات را خاتمه داده و اعتبارنامه باسم آقای معتمد السلطنه صادر نموده است شعبه دوم جریان انتخابات در جزو مضافاتش را موافق قانون دانسته و چون تا بحال هم شکایاتی نرسیده لذا صحت انتخابات آقای معتمد السلطنه را از در جزو توابع آن تصدیق مینماید.

رئیس - آقای آقاشیخ محمد جواد (اجازه).

آقاشیخ محمد جواد - بنده مخالفم.

رئیس - میماند برای جلسه آینده. راپورت راجع بآقای سید محمد باقر دستغیب که سابقاً قرائت و طبع و توزیع شده امروز باید رأی گرفته شود. (آقای محمد هاشم میرزا - بنده راجع بانقلابات

بندر عباس آنروز مخالفت کردم بعضی از اعضا شعبه باننده موافق شدند و قسمتی از ایرادات و اعتراضات بنده را پذیرفتند بعد گویا شعبه بنمایندگی آقای دست غیب با اکثریت رأی داده و مجدداً مراجعه بمجلس شده این است که چون اقلان نشدم عرایض خود را تکرار میکنم آن قسمتی که در این موضوع از خارج اطلاع دارم گمان میکنم صورت مجلس انتخاب برای عرایض بنده کافی باشد عرض نخواهم کرد لیکن راجع بصورت مجلس بعضی مذاکرات دارم که عرض میکنم اولاً بموجب ماده ۲۱ که باید از در روز الی یکماه قبل از موعد انتخاب اشاعه اعلان بدهند منظور نشده و در صورت مجلس مینویسد اعلان چهار روز قبل از موعد توزیع تعرفه

داده شده و این مطلب بر خلاف ماده ۲۱ قانون انتخابات است بعد در صورت مجلس مینویسد که از دوم ربیع الثانی الی چهارم شروع باخذ آراء شد و هشتم و نود و سه رأی از ۹۱۶ رأی دریافت و ۲۳ رأی لاوصول گردید سپس آراء را در صندوق گذارده مهور کردند آنچه از این عبارت بر می آید مفهوم میشود که بر خلاف چندین ماده نظامنامه رفتار شده و چون آراء را از دوشنبه دیگر مأخوذ داشته و بعد در صندوق گذارده مهور میشود در این جا چندین ماده قانون مرعی نشده که یکی یکی بعرض میرسانم در ماده ۲۶ مینویسد دادن رأی باید مخفی باشد باین ترتیب که آراء را در همان موقع اخذ آراء رأی دهندگان بایستی در صندوق ریخته باشند در صورتی که این مسئله که ذکر شده با مخفی بودن رأی مخالفت میکند.

در ماده ۲۷ مینویسد پس از حضور اعضای انجمن نظارت و افتتاح مجلس انتخاب در ساعتهی که اعلام شده قبل از شروع بگرفتن اوراق رأی رئیس انجمن نظارت جمعی را که برای ضبط اوراق رأی معین شده است در حضور اعضای انجمن و حاضرین از انتخاب کنندگان باز نموده خالی بودن آنها را بنمایند آنگاه در حضور جمع درب جمعی مختم شده اوراق رأی از شکافی که فوق جمعی است انداخته میشود و این ترتیب که رأی گرفته شده در صورت مجلس ذکر شده برخلاف این ماده خواهد بود بملاوه ماده ۲۸ میگوید هر یک از دارندگان ورقه تعرفه پس از ورود بمجلس انتخاب در کمال آرامی تعرفه و ورقه رأی خود را یکی از اعضا که برای اینکار معین شده است میدهد گیرنده تعرفه نمره تعرفه را بصورت بلند میگویی تا منشی انجمن نمره را در کتابچه ثبت تعرفه پیدا کرده نشان کند پس از نشان کردن نمره گیرنده تعرفه آنرا ابطال نموده بصاحبش رد میکند و ورقه رأی او را بدون نگاه کردن در جعبه انتخاب می اندازد الی آخر باز باین ترتیب معلوم میشود که موافق ماده ۲۸ رفتار نشده در ماده ۲۹ میگوید در محلهای که انتخابات در یک روز تمام نمیشود و در ختام مجلس امروز تمام اعضا با احتیاطات لازمه جعبه و دفاتر راجع بانقلابات را بسته محفوظ گذاشته مهر کرده روز بعد همان اعضا آنرا باز می کنند باینکه اینجا تصدیق کرده که اخذ رأی در دو روز شده نه در یک روز معلوم میشود ماده ۲۹ هم مراعات نشده در ماده ۲۵ میگوید بلا فاصله بعد از شماره و استخراج آراء رئیس نتیجه را بصورت بلند اعلان می نماید اوراق انتخاب را تا موقع انحلال انجمن نظارت محفوظ میدارد و در آن هنگام در محضر حکومت و حضور جمعی از وجوه مجلس اوراق مذکور را معلوم می کند - این ماده هم معلوم نیست اجراء شده باشد ماده ۳۸ می گوید منشی انجمن نظارت مرکزی صورت مجلس انتخابات را در سه نسخه حاضر کرده بمهر حکومت و بامضای اعضا

انجمن نظارت رسانیده يك نسخه بحکومت نسخه دیگر بتوسط حکومت و وزارت داخله به مجلس شورای ملی و نسخه ثالث را با کتابچه ثبت اوراق تعرفه به انجمن ایالتی یا ولایتی محل میفرستد. صورت مجلس که در اینجا موجود است بهیچوجه مهر حکومت را ندارد ماده ۴۵ مینویسد انجمن نظارت پس از ختم انتخابات تا یک هفته شکایات راجع به انتخابات را می پذیرد پس از آن پذیرفتن شکایات را ختم کرده در ظرف یک هفته دیگر بشکایات واصله رسیدگی مینماید. بهیچوجه در صورت مجلس این مطالب نیست که يك هفته برای وصول شکایات منتظر شده باشند اما شکایتی رسیده تلگرافی است بامضاء حسن و ۹۰ نفر از اهالی بندر عباس که راجع بسرقت و عوض کردن آراء میباشد و مخصوصاً قید مینماید که بقیه مطالب را مشروحاً بایست عرض خواهم نمود ولی بایست نوشته اند یا نوشته اند چون فعلاً موجود نیست بنده در آن موضوع نمیتوانم عرضی بنمایم ولی چیزی که در شعبه مورد اشکال و شبهه گردیده این است که میگفتند در تلگراف ذکر مینماید حسن از طرف نهصد نفر از اهالی در صورتی که نه در صورت فارسی و نه در صورت فرانسه آن تلگراف همچو چیزی نیست فقط چنانکه در تلگرافات رسم است چون بعضی نمی توانند وجه هزار کلمه را که باسم کمیانی تلگراف میکنند بدهند امضا بکنند فرامینوسند یا عده تلگراف کنندگان در این تلگراف هم نوشته حسن و نهصد نفر دیگر حالا شعبه می فرماید ما چون حسن نام را نمی شناختیم لذا تلگراف را محل اعتناء قرار ندادیم بنده این مطلب را (غالب اوقات میشتوم) نمی فهمم یعنی انتخابات مینویسد کسانی که حق انتخاب دارند حق شکایت دارند و چنین دستوری در نظامنامه چه و کی باید حل شود در صورتیکه در نظامنامه انتخابات قید نمی نماید که شکایات نامه متشکبان باید بمهر حاکم شرع باشد یا شخص متشکی بایستی اعتبار نامه در دست داشته باشد و یا اسم او و فامیلش در دفتر سجل احوال تهران قید شده باشد هیچ نمی نویسند که حاکم باید تصدیق هویت او را بکند از طرف دیگر ممکن است حسن بندر عباسی را بنده گوویل خراسان نمی شناسم و اینکه از محترمین خراسان در شیراز معروف نباشد بمجرد اینکه من نمی شناسم نمیتوان بشکایت او ترتیب اثر نداد. بنده عرض میکنم ممکن است از هزار نفر موکلین خود پنجاه نفر آنها را هم شناسم سایر آقایان هم گویا همین طور باشند. يك ترتیبی هم موقراً الدوله در انتخابات ایشان انجام داده است که بعد از عوض کردن حاکم شکایاتی رسیده بالاخره چنانچه آقایان می گویند متشکی معروفیت محلی در آنجا ندارد بنده هم چون معروفیت بحال اشخاص ندارم اظهار عقیده نمی کنم باین ترتیب اگر آقایان این انتخاب را صحیح میدانند بنمایندگی آقای دست غیب رأی بدهند و الا رأی ندهند بنده فعلاً عرایض تمام است

رئیس - آقای مخبر توضیحی ندارید جلیل الملك - بنده راپورت را بر حسب عقیده اکثریت اعضای شعبه تقدیم کرده ام همین طور که میفرمائید بعضی اعتراضات بصورت مجلس وارد است ولی عقیده اکثریت شعبه بر این است که چون

بندر عباس دور از مرکز است و کاملاً بیحقیاق نظام نامه انتخابات مطلع نبوده اند لذا انتخابات بطور سادگی و خالی از دسائس بوده بنابراین شعبه صحت انتخابات آنجا را تصدیق مینماید. رئیس - آقای آصف الممالک مخالف هستید؟ آصف الممالک - خیر موافقم. رئیس - آقای شیخ الاسلام اصفهانی مخالفید؟ شیخ الاسلام - خیر موافق هستم. رئیس - آقای آصف الممالک بفرمائید (اجازه) آصف الممالک - بنده میخواستم خاطر حضرت والا و سایر آقایان را باین نکته قانون متذکر کنم که مینویسد صورت مجلس انتخابات را باید سه نسخه نوشته و بانجمن ایالتی و حکومت محل و وزارت داخله بفرستد اگر درست ملاحظه بفرمائید برای نوشتن صورت مجلس يك دستور العمل ذاتی نیست در همین دوره انتخابات در تمام شبانیکه ملاحظه کردیم در هر جا صورت مجلس بنجوی نوشته شده در بعضی جاها گمان کرده اند که صورت مجلس عبارت از مجموع تمام دفاتر و اوراق يك حوزه انتخابیه و باینجه کلیه آنها را فرستاده اند بعضی ها خیال کرده اند از روز نشر اعلان و دادن تعرفه و اخذ آراء تا آخر آن عملیاتیکه انجمن نظار کرده اند باید جزء جزء در صورت مجلس قید شود و بعضی جاها خلاصه عملیات انجمن نظار را از روز اخذ آراء نوشته و بالاخره اکثریت شامل هر کس بوده او را معین و این نوشته را صورت مجلس نام گذارده اند ما نباید متوقع باشیم صورت مجلسی که در بندر عباس (که از همه جا دور و آشنا به قانون نیستند) نوشته میشود حاوی تمام نکات قانونی باشد ما باید بجزریان انتخابات ملاحظه نمائیم اگر اصول جریان انتخاب از روی نظامنامه باشد نباید اعتراض بکنیم بله بایستی باشخص اعتراض کرد که کاملاً عالم بقانون هستند باین غفلتهای اساسی کرده باشند ولی اگر يك غفلتهای جزئی شده باشد نباید آنها را مورد اعتراض قرار داد شاهزاده در باب آراء اظهار میکنند که رأی گرفته شده و بالاخره در صندوق گذارده اند و بعد استخراج کرده اند بنده از خودشان سؤال مینمایم اگر در عبارت قصور کرده باشند و نتوانسته باشند بفهمانند که مطلب چیست باید مورد اعتراض باشد؟ آیا فرض کرده اید این آراء در این دو روز در کجا بوده در زمین بوده؟ در هوا بوده؟ البته در صندوق بوده منتهی آن ترتیبی را که میفرمائید (باید مهور بشود) آن ترتیب را اجرا داشته اند نهایت تقدیم و تأخیر عبارت اینست منظور می فهمانند که آراء را بعد در صندوق ریخته اند بدیهی است نمیشود آراء را در يك جائی گذاشت بعد ریخت در صندوق بجهت اینکه صندوق را برای رأی درست کرده اند پس آراء در صندوق بوده است و بنده اینجا يك اعتراض قانونی نمیتوانم فرض کنم.

اگر ابتداء بساکن يك اهلائی از طرف دولت داده بشود كه اهالی مسبوق نباشند البته مطابق قانون باید يك ماه یا زودتر روز بیست روز مدت اعلان را معین بکنند ولی يك انتخاباتیکه چهار سال جریانش طول کشیده و همه جا مسؤلفند خاصه در يك حوزه مثل فارس كه تمام نقاط آن مشغول انتخابات هستند البته بندر عباس هم میدانند كه باید بنوبت خودش داخل انتخابات بشود هیچ ضرورت ندارد كه در يك محوطه كوچكی يك ماه مدت اعلان باشد البته مدت اعلان باندازه بوده است كه اهالی مطلع شده و بیابند آن جا تعرفه بگیرند و رأی خود را بدهند علیهذا اینرا بنده يك اشكال اساسی نمیدانم اما راجع بشكایات كه فرمودند باید ترتیب اثر بشكایات داد البته بنده معتقدم كه باید بشكایات ترتیب اثر داد ولی يك شكایاتی را باید ترتیب اثر داد كه با قانون مطابق باشد و بیستم این شكایاتی را كه میكنند با مواد قانون موافقت دارد والا بصرف اینکه يك کسی شكایات بکند (یا ده نفر یا صد نفر صرف شكایات) بعقیده بنده نمیتواند معطل يك انتخابات واقع شود اگر این شكایاتی كه شده يك شكایاتی بوده است كه با اساس انتخابات یا صحت انتخابات منافی بوده است البته ما باید يك ترتیب اثری بان شكایات بدهیم ۱۰ اگر نبوده است شعبه البته حق داشته است ترتیب اثر بشكایات ندهد و بعلاوه عرض میكنم كه ماموظف بیستیم كه شكایات بتراشیم اگر يك اشخاصی شاکی باشند باید خودشان بهر وسیله هست شكایات خود را بدهند و مطابق مواد قانون موظفند اظهار كنند نه اینکه بگذارند بگفته كه انجمن نظار مشغول رسیدگی بشكایات هستند شكایات خودشان را نفرستند و بعد هم در مدت قانونی كه در مجلس شورای ملی در ماه اول باید شكایات برسد آنوقت هم نرسد و بالاخره چون يك تلگرافی در دو سیه بوده است آنوقت آنرا ماخذ قرار دهیم بعقیده بنده چنین شكایاتی نمی تواند منشاء اثر قرار داده شود و بعقیده بنده راجع بان انتخابات بندر عباس هیچ اشكال نمی بینم و عقیده ام اینست كه انتخابات صحیح است

رئیس - آقای محمد هاشم میرزا (اجازه نطق)
محمد هاشم میرزا - مذاكرات نماینده محترم و چند قسمت تقسیم می شود يك قسمت خواستند قائل بمسامحه شوند نسبت به انتخابات راه های دور از قبیل بندر عباس و غیره . بنده عرض می كنم قانون فقط يكجا استثناء دارد و آن منحصر است بان انتخابات ایلات و در بقیه نقاط هیچ فرقی مابین بندر عباس و طهران در قانون نگذاشته است چون این مسامحه در قانون نیست گمان میكنم كه اگر هم در هر امری اینطور مسامحه می كنیم تا دوره پنجم يك ماده قانون سالم نماند اما اینکه می فرمائید اطلاع داشته اند كه انتخابات خواهد شد اطلاع کافی نیست می فرمائید از ۳ سال قبل انتخابات در شیراز شروع شده و دو سال بعد در بندر عباس اعلان انتخابات داده اند مقصود از

اعلان اینست كه بنده بدانم انجمن نظار در كجانشسته است تعرفه می دهد بروم تعرفه بگیرم كدام روز رأی قبول می كند بروم رأی بدهم نه اینکه اجمالا در عرض امسال یا سال دیگر در اینجانب انتخابات خواهد شد مقصود از اعلان چندین ماده است كه در اینجا نوشته است بمجرد اعلان روزش موعدهش مكانش به ترتیبی كه در نظامنامه مندرج است معین می شود پس این اطلاع عمومی كه در دوره چهارم مشغول انتخابات خواهند بود کافی نیست باید موعده مقرر را معین شود آیا آن قسمتی كه راجع بصورت مجلس می فرمائید عرض كردم كه در ماده ۳۵ صراحتاً می نویسد كه منشی انجمن نظارت مركزی صورت مجلس انتخابات را ۳ نسخه حاضر کرده و با مضاء حكومت رسانیده اولاً اینکه امضای حكومت را ندارد مراجعه بفرمائید ماده قانون تصریح كرده كه باید امضای حكومت را داشته باشد اما اینکه راجع بعبارت صورت مجلس می فرمائید بنده می گویم عبارت این صورت مجلس فارسی است ما مكلف هستیم ظاهر عبارات را قبول کرده قائل بتأویل نباشیم ماداميكه مخالفت با عقل نكنند بنده عرض میكنم عبارت تصریح کرده است كه ابتدا آنها را وصول كردیم سپس آراء را در صندوق گذاشتیم بنده از شعبه محترم آنقدر تقاضا داشتم كه تحقیق كنند اگر انجمن نظار این كاری را كه بنده عرض میكنم کرده است مطابق قانون نیست اگر عباراتش را بد نوشته است البته حق با شماست این را هم از بنده نشنیدند اما اینکه می فرمائید شكایات بی اساس را نباید گوش داد بلی شكایات دو قسم است اگر شكایاتی كه میكنند مطابق قانون است یعنی مؤثر در انتخابات است البته بایستی گوش داد و الا خیر اگر شكایات كنده (ولو او را بشناسیم یا نشناسیم) شكایات كند كه انجمن نظار را از معلمین تشكيل داده اند یا از تجار تشكيل داده اند این يك چیزهایی است البته نباید گوش داد چه صاحبانش را بشناسیم چه نشناسیم اما این شخص كه تلگراف میكند و سرقت آراء و تعویض آراء را نسبت میدهد و مهم ترین چیزيكه تصور میشود همین است كه آراء را سرقت کرده یا عوض كنند آیا چنین شكایاتی را میشود گوش نداد ؟ بنده نمیگویم بمجرد گفتن راستی گوید میگویم اگر راست گفته باشد از شكایاتی است كه قابل ترتیب اثر است یعنی اگر راست گفته باشد انتخابات باطل و اگر دروغ باشد باطل نیست پس باین جهت باید تحقیق كرد .

رئیس - آقای شیخ الاسلام آصفهانی - اعتراضات حضرت والا راجع باین بود كه از عبارت فهمیده اند كه آراء پهلوی صندوق جمع شده و بعد در صندوق ریخته اند و حال آنكه گمان میكنم كه هر كس بكمالات آن حدود آشنا باشد میدانند كه غالباً الفاظشان کوتاه تر از معانیشان میباشد و قتیكه حرف میزنند باید يك كلمه یا دو كلمه پهلوی آن گذاشت تا آن عبارت تمام شود این معنی كه حضرت والا از این عبارت استخراج كردند معنایش نیست معنای آن این

است كه آراء را در آن حول و حوش صندوق می ریخته اند یعنی اوراق را دوتا سه تا چهار تا می آوردند یکی هم در صندوق میریخته در اصفهان هم یکی كه علقش نمیرسد بیندازد بسوراخی كه آراء را باید انداخت میگذاشت پیش خدمت می انداخت در صندوق اما اینکه میفرمائید چون حسن نام از بوشهر شكایات کرده باید اینچاری را مع باعتبار نامه يك و كیل همانطور بماند تا ما تحقیق كنیم بیستم حق با كی است بنده عرض میكنم اشكالات آن چه چیز است دلایل آن چیست این برخلاف اساس كار دنیا است هر كس ادعائی دارد باید خودش بر كزبكه مركز تظلم است برود و تظلم كند و مطلبش را ثابت كند والا بعضی اینكه حسن نامی كه از كنج دنیا برخاست صدا زد كه من شكایاتی دارم نباید يك اساس و يك كار و كیل را معطل كرد ما بروم بگیریم این حسن را پیدا كنیم به بیستم مطلب آن چه چیز است از همه این مطالب گذشته گمان میكنم كه این قانون انتخابات اگر بنا شود با روح آن كار نكنیم و قدری دقیق تر شویم خیلی اسباب اشكال میشود .

رئیس - آقایان سردار معظم خراسانی - محقق العلماء - میرزا علی كازرونی و آقا شیخ محمد جواد موافقتند .
سردار معظم - بنده مخالفم .
رئیس - آقا سید یعقوب موافقتند ؟
آقا سید یعقوب - بنده مخالفم .
رئیس - بفرمائید .
آقا سید یعقوب - خیلی متأسف هستم كه در مسئله آقای دست غیب بنده باید در محل نطق بیایم ولی چاره چیست ماها هیئت مقننه هستیم و باید مواد قانونی را تعقیب كنیم مخالفت كردن بان انتخاب و كیل از دو راه است یا از جهت انتخابات است یا از جهت صلاحیت آن شخص است و هر يك از این دو قسم را هم قانون معین کرده است كه اگر با جریان انتخاب يك و كیل مخالفت كردیم باید در تحت چه موادی باشد و اگر مخالفت كردیم با يك نماینده از حیث صلاحیت آن نماینده باید در تحت چه موادی باشد بنده گمان میكنم بواسطه فلسفه و فصاحت بیان ممكن نیست انتخاب آن منتخب را از تحت آن مواد خارج كرد یا مطابق با آن ماده كرد آقای آصف الممالك میفرمائید بندر عباس دور است و جایی هست كه از قانون خیر ندارند خیلی تعجب میكنم از اطلاعات و فرمایشات آقای آصف الممالك . ما مشروطیت را از دول اروپا یاد گرفتیم و بیشتر نفوذ دول اروپا در سرحدات مملكت ما است و اطلاعات آنها بیشتر از ماها است بندر عباس يك بندری است كه با تمام دنیا روابط تجارتي دارد روابط سیاسی و علمو کمال دارد و قتیكه بنا شود بندر عباس را با اینکه روابط تجارتي با تمام دنیا دارد و در واقع بمنزله دروازه خلیج فارس است ما میگوئیم اطلاع و آگاهی از قانون ندارد پس در مورد سایر نقاط چه باید بگوئیم خود آقای آصف الممالك راجع بان انتخاب معتمد الدوله از آباده (با وجود اینکه ما اهل فارس هستیم و میدانیم كه آباده در چه بری واقع است و بندر عباس در چه بحری واقع شده است) گفتند فلان ماده اش

بر خلاف قانون است و آقای معتمد الدوله را رد كردند با اینکه آباده در يك وادی فقری واقع شده است كه هیچ روابط تجارتي ندارد اما بندر عباس با همه جا رابطه دارد میفرمائید بی اطلاع هستند بنده گمان ندارم كه اطلاعات اهالی بندر عباس كمتر از تهران باشد . آقای شیخ الاسلام میفرمایند احتمال دارد كه آراء را دو یا سه یا چهار ماه بعد جمع کرده باشند و در صندوق ریخته باشند این احتمالات است ولی در عبارات عربی كه صریح نباشد انسان میتواند احتمالات بدهد اما عبارتیکه تمام از فارسی خالص نوشته شده است گمان ندارم كه ما بتوانیم يك توجیهاتی برای او بكنیم و ما باید مطابق با مواد قانون عمل كنیم و هر ماده از مواد قانون كه مسئله را بیان كند از او خارج نشویم . اما مسئله كه آقای آصف الممالك راجع به اعلان فرمودند پس چرا هیئت مقننه در قانون برای اعلان مدت معین کرده است و گفته مطابق با آن اعلان اهالی حق انتخاب دارند و باید بیابند تعرفه بگیرند ؟ نظر قانون گذار چه بوده است ؟ البته برای اطلاع دادن با اهالی بوده كه ضمناً حدودشان هم معین باشد كه كارهای فاسد نكنند . اگر این ماده ملاحظه نشود ممكن است اعلان برای يك مدت غیر محدودی باشد و انتخابات هم در يك موقع غیر محدودی باشد شما كه محدودیت در اعلان را مناط نمیدانید پس چرا راجع به آباده گفتید چون مدت اعلانش محدود نبود باید رد كرد . يك بام و دو هوا كه نمیشود اگر بنا شد ماده قانون مراعات شود در همه جا باید مراعات شود بنده نسبت بصلاحیت شخصی كار ندارم نظرم تمام بقانون است و باید مواد قانون را ملاحظه كرد . اما راجع به شكایات نمیدانم اگر کسی راجع به انتخابات شكایاتی داشته باشد باید بروی حضرت عباس را شفیع كند چه جور بگوید كه این انتخاب شكایات دارد باسیم كیانی بول داده و زیادتر هم داده نهصد نفر هم امضاء کرده اند و اطلاع میدهند كه در كایتیه سیاه آراء را سرقت کرده اند پس چه باید بگویند كه منشاء اثر بشود . با این عرایض بنده گمان نمیكنم دیگر برای آقای آصف الممالك شبهه بوده و یا در این جریان انتخابات شك داشته باشند بلی اگر نظر بصلاحیت آن شخص باشد ممكن است از جای دیگر منتخب شود .

رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله موافقتند ؟
حاج شیخ اسدالله - بلی .
رئیس - بفرمائید .
حاج شیخ اسدالله - اعتراضاتی كه راجع به انتخابات بندر عباس فرمودند چند فراز است یکی راجع به اعلان است یکی راجع به هر حكومت نداشتن صورت مجلس است یکی راجع بعبارتیکه در صورت مجلس نوشته شده و در آخر راجع به تلگراف شكایاتی است كه آراء سرقت شده بنده در تمام این فقرات وارد میشوم به بیستم كدام يك از این فقراتی

كه آقایان معترض هستند اسباب اختلال انتخابات است آقای آقا سید یعقوب شرحی راجع بمعلومات اهالی بندر عباس و اطلاعات آنها كه دارالمعلم است و فلان است فرمایش فرمودند و ضمناً فرمودند كه بنا تمام دنیا رابطه دارد اینها مربوط به انتخابات نیست هر كس بندر عباس رفته اهالی آنجا را میشناسد و میدانند چه مردمان ساده هستند ، اما اعتراضاتیكه راجع بان انتخابات آباده راجع به اعلان شد عرض می كنم فقط و فقط ما انتخابات آباده را بجهت اعلان باطل ندانستیم اشكالات دیگری در بین بود كه آن را مبنی بر بطلان انتخابات آنجا دانسته و رد كردیم . اشكالات و خلاف قانونهاییكه میشود بچند قسم است يك قسمتی است كه ضرر به اساس انتخابات میرساند مثلاً مثل اینکه محروم می كند يك جمعی يك بلوگی و يك ملت را از انتخابات و حق آنها را باطل می كند البته نمیتوان این مسئله را سهل انگاری کرده و گفت با آنكه اهالی محروم شده اند انتخابات صحیح است بلی این اندازه نمیشود در مقابل خلاف قانون تسلیم شد ولی يك خلاف قانونها و سهل انگاری ها از طرف انجمن نظار شده كه اساس انتخابات را باطل نمیکند مثلاً در کیفیت اعلان شاید اعضاء انجمن نظار غفلت کرده و عبارات را ناقص نوشته باشند آیا این عبارت ناقص كه در موضوع اعلان نوشته شده اسباب بطلان انتخابات میشود ؟ نه در جائيكه اهالی مطلع باشند و در مدت معین تعرفه داده باشند و در مدت معین آراء اخذ شده باشد و در مدت معینه هم کسی شكایات کرده باشد آیا باید مسامحه كاری انجمن نظار را در عبارات نویسی باید بگوئیم مبطل انتخابات است ؟ بنده كه نمیتوانم تصدیق كنم پس از این فراز می گذریم و داخل میشویم بفرازهای دیگر و آن اینست كه : میفرمائید حكومت صورت مجلس را مهر نكرده آیا حكومت اعتبارنامه را مهر کرده یا نكرده ؟ چرا بهتر از اینکه میفرمائید صورت مجلس را هم مهر کرده بنده بالاتر از این عرض میكنم میگویم حكومت صورت مجلس را مهر نكرده آیا مهر نكردن صورت مجلس را بدون شكایات و ایراد سبب بطلان انتخابات باید قرار داد ؟ اینرا بنده نمیتوانم تصدیق كنم و قانون هم بما همچو اجازه و حقی رانداده كه چنین انتخابی را باطل بدانیم در حالتیکه اعتبارنامه را حكومت مهر کرده است اگر هر آینه صورت مجلس را هم مهر کرده باشد دیگر اشكالی در این حقوق باقی نیست . یکی دیگر عبارتتی است كه در صورت مجلس می نویسد (ملاحظه فرمائید سبب عبارت نویسی را) می نویسد فلان مقدار آراء وصول (مثل اینکه مالیات وصول کرده باشد) و فلان مقدار آراء وصول (یا ناوصول هردو نفی است) و سپس آراء در صندوق ریخته شده و مهر کرده اند . آیا انصاف میخوایم كه این عبارت باین سادگی را كه انجمن نظار بلسان خودش نوشته است میتوان سبب بطلان انتخابات قرار داد ؟ ابداً این است كه بنده انتخابات آنجا را

خیلی صحیح میدانم و اما راجع بشكایات یكنفر تلگراف کرده كه آراء سرقت شده ؛ یكنفر نه دو نفر نه سه نفر نه فرض میكنیم چند نفر يك چنین اظهاری را کرده اند اولاً بانجمن نظار همچو اظهاری شده و در صورت مجلس هم نیست یا بدون مدرك مجلس میتواند يك همچو انتخاباتیکه انجمن نظار و حكومت محل صحت آنرا تصدیق کرده باطل كند ؟ آیا يك تلگراف يك انتخاباتی را میتوان باطل شمرد ؟ اگر اینطور باشد تمام انتخابات باطل است برای اینکه در تمام انتخابات همین شكایات هست اما اظهار ایشان از روی دلیل نیست البته هر كدام از اشكالات را كه مستند بر دللی باشد كه محكمه یا شعبه بتواند آنرا محل اعتماد خودش قرار دهد تصدیق دارم باید محل توجه و دقت قرار داد اما يك اظهاری را كه بدون مدرك و مستند است شعبه نمیتواند ترتیب اثر داده و راپورتی را كه داده بگوید صحیح است .

رئیس - آقای سردار معظم خراسانی (اجازه نطق)
سردار معظم - بنده اشكالاتم در انتخاب آقای دست غیب هیچ از نقطه نظر صلاحیت یا عدم صلاحیت شخص ایشان و از نقطه نظر اعلان یا انجمن نظارت نیست اشكال بنده راجع بان قسمت از صورت مجلس است كه خودش تصدیق میکند آراء پس از جمع آوری در صندوق ریخته شده و بعد متناً آقای آصف الممالك برای رد اشكال مخالفین عدم علم بقانون را دلیل آوردند آیا عدم علم بقانون مسموع است ؟ در تمام دنیا معتقدند كه عدم علم بقانون هیچ ایرادی را از انسان رفع نمیکند و مطابق این اصل باید عمل شود والا اگر عدم علم بقانون را مدرك كاستن مجازات مقصر قرار دهیم آنوقت زندگانی اجتماعی مجال است از طرف دیگر آقای شیخ الاسلام بیاناتی راجع به مابینت زبانی كه معمول به بندر عباس و تهران است فرمودند كه در آنجا بطرز دیگر افكار خودشان را بیان میکنند بنده عرض میكنم مادام كه زبان رسمی مملكت ما زبان ایرانی است كه در تهران معمول است و مادام كه قاموس تازه برای زبان بندر عباس وضع نشده ما مجبور هستیم كه مردم را تابع این زبانی كه رواج و مصطلح اینجاست قرار دهیم و بنا بر این صورت مجلس را همین زبان كه اینجا میفهمیم معنی میكنیم و اگر بخوایم معنی دیگر كنیم لازمه اش این است كه برویم در بندر عباس مدتی تحصیل زبان آنجا را بكنیم و بعد برگردیم و بفهمیم . اصل اشكال من راجع به يك قسمت از صورت مجلس است كه انجمن نظارت او را تصدیق نموده و نوشته است از دوم ربیع الثانی الی چهارم شروع بخاند آراء شده (از این قرار میفهمیم عملیات شروع شده) و ۸۹۳ رأی از ۹۱۶ رأی وصول (اینرا فهمیدیم كه این مقدار رأی دریافت شده) و ۲۳ رأی هم لاوصول گردید (فهم این قسمت هم ممكن است باصطلاح زبان بندر عباسی یعنی نیاوردند) سپس آراء را در صندوق گذارده مهر نموده از این عبارت چنین میفهمیم كه ابتداء آراء را (بقول موافقین) در خارج یا در آسمان یا در دریا (و بعقیده مخالفین) در يك كیسه بازینی یا در سیدی جمع کرده و پس از

آنکه آراء جمع شد مطابق عبارتیکه در صورت مجلس نوشته شده سپس برداشته و در صندوق ریخته و مهر کرده اند آنچه که ما از این عبارت فارسی خیلی ساده میفهمیم و همه ما تصدیق می کنیم و معتقد هستیم این است :

بعضی از مواد قانون انتخابات قابل مسامحه است و اساس انتخابات سکنه وارد نمیآورد مثلا اگر عوض آنکه مدت اعلان را ده روز معین کنند هشت روز معین کرده باشند اینقدر را میدانیم ولی فراموش نباید کرد که بالاخره اساس انتخابات در روی پایه رأی است اگر رأی مختل شود و در زمینه رأی تردیدی برای کسی حاصل شود آنوقت از انتخابات چیزی باقی نمیماند فرق ما بین آن منتخبی که اوراق آرائش سه روز در خارج بوده و معلوم نبوده است کمی بوده با آن کسی که از کوچه دستش را بگیرند و بیسوارند در مجلس بنشانند چیست ؟ هیچ ؟ فقط چیزیکه باید محفوظ بماند آراء انتخابیه است که باید مصون از هر نوع تعرض باشد آقای حاج شیخ - اسد الله و عدّه از آقایان دیگر میگویند از این عبارتیکه در صورت مجلس نوشته شده است چنین استفاد میشود که آراء را مطابق سایر حوزه های انتخابیه مرتباً آورده و در صندوق ریخته اند اگر خود ایشان که کاملاً (بانهایت درجه فصاحت و بلاغت) زبان فارسی را حرف میزنند بخواهند بعبارت فارسی بزبان خود بیان کنند که (آراء را قبلاً گرفته شده و در جای دیگر بوده بعد از آن وارد صندوق شده) بچه عبارت ذکر مینمایند ؟

بنده پنج دقیقه بایشان مهلت میدهم تا وقت فرمایند اگر توانستند غیر از عبارتیکه در ردیف همین عبارت باشد طور دیگری بنویسند آنوقت بنده صحت انتخاب دستغیب و بندرعباس و هرچرا ایشان بفرمایند تصدیق خواهم کرد اما اگر خودشان با تعبیر عبارات و کلمات بالاخره نتوانستند طور دیگری بیان کنند آنوقت تصدیق کنند چون مقصود هیچیک از و کلاه مبنی بر غرض نیست و فقط مقصودشان حفظ مواد اصلی قانون است که بدون مراعات آنها بهیچوجه نمیشود معتقد بانتخابات شد و چنانچه موافقتی در محل پیدا نمیشود که صحت انتخابات بندرعباس را تصدیق نماید (آنوقت بدون هیچ سابقه با آقای دستغیب و با آرزوی اینکه در موقع تجدید انتخاب بندرعباس باز خود آنوجود محترم انتخاب خواهند شد با مراعات قانون) ما مجبور بودیم انتخاب بندرعباس را لغو و رد کنیم ولی یکمده از رفقای ما قائل شدند که این عبارت قاصر از ادای مطلب است بنده هم شخصاً یکمدم با آن آقایان همراهی میکنم و میگویم چون شما مدعی هستید و من منکر این هستم و در هر صورت حکمت مرا در صورت ظاهر یک عبارت فارسی ساده کافی نمیدانید اجازه بدهید منم بگویم که تعبیرات شما را کافی نمیدانم بنابراین خوبست حکمت را به

تحقیقات محلی موکول کنیم چون ممکن است آقای دستغیب واقماً خوب انتخاب شده باشند و ما بدون تحقیق ایشانرا بیجهت رد کرده باشیم و ممکن است بواسطه قصور انجمن نظارت رأی بدهیم در حق کسی که در باره آن یکی از مواد اصلی قانون انتخابات مراعات نشده پس خوب است این مطلب را بگذاریم موکول به تحقیقات محلی بشود اگر حق با شما شد فبها اگر حق با ما شد یقین داریم که شما هم با کمال میل با ما موافقت نموده و این انتخابات را ابطال خواهید کرد .

رئیس - دیگر اشکالی باقی نیست ؟

محمد هاشم میرزا - بنده مخالفم .

رئیس - آقای محقق العلماء (اجازه نطق)

محقق العلماء - بنده هم در زمینه موافقت با آقای دستغیب عراضی داشتم حالا که آقایان میگویند بماند به بعد بماند . آقا میرزا علی کازرونی اجازه میفرمائید بنده هم ...

رئیس - عدّه آقایان که اجازه خواسته اند زیاد است مذاکرات را کافی نمیدانید ؟ (عدّه گفتند کافی است) .

سردار معظم خراسانی - پیشنهاد بنده را قرائت بفرمائید .

رئیس - قبل از قرائت پیشنهاد باید معلوم شود مذاکرات کافی است یاخیر . آقایان مذاکرات را کافی نمیدانید ؟ (جمعی گفتند کافی است) .
(آقای مستشار السلطنه پیشنهاد مزبور را بمضمون ذیل قرائت نمودند :)

بنده پیشنهاد میکنم که رسیدگی باعتبار نامه آقای دستغیب برای داشتن فرصت تحقیقات محلی بتأخیر بیفتد . سردار معظم خراسانی .

فهیم الملك - عماد السلطنه - معتقد الدوله - امیر - ناصر - نصیر دیوان - میرزا ابراهیم خان - سهام - السلطان - سردار مخم - نصر الله شیبانی - شیخ - الاسلام - عمید الممالک .

رئیس - نسبت باین پیشنهاد رأی بگیریم .

حاج شیخ اسد الله - بنده تصور میکنم که این پیشنهاد ناقص باشد زیرا تأخیر انداختن رأی چه نتیجه دارد مجلس باید خودش اقدام کند یا برگردد بشعبه یا کمیسیونی تعیین بشود و بنا بر این تقاضا میکنم مخبر رایورت را پس بگیرد اگر میخواهند یک چنین اقدامی بشود در شعبه بشود و الا پس انداختن نتیجه ندارد و بجهت آنکه هر یک از و کلاه نمیتوانند مستقیماً این اقدام را بکنند مگر در یک کمیسیونی که موظف به اینکار باشد

رئیس - آقای مخبر چه میفرمائید ؟

جلیل الملك - بنده عقیده ام پس گرفتن بود ولی اکثریت شعبه بمن اجازه نداد .

رئیس - اگر باید بماند لابد بشعبه برمیگردد و تحقیقات در آنجا میشود اینطور پیشنهاد فرمودند سردار معظم - بنده مخصوصاً در ذکر نکردن

محل تحقیق متمم بودم زیرا که بنده معتقد به تحقیقات محلی هستم حالا اگر شعبه در حدود صلاحیت خود وجود خود را برای تحقیقات محلی کافی دانست تحقیق میکند و اگر کافی ندید آنوقت يك کمیسیون دیگری که صالح باشد تعیین میشود و چون فعلاً خودم از طرف شعبه نمی توانم تکلیف این مطلب را معین کنم لذا بنده برای تحقیقات محلی پیشنهاد میکنم که رأی بتأخیر بیفتد حالا اگر اکثریت قبول کرد این پیشنهاد بنده را آنوقت در هر جا برود اهمیت ندارد ابتدا میروند بشعبه (و بنده شخصاً معتقدم که شعبه بتواند تحقیقات بکند) و از مجرای شعبه تحقیقات خواهد شد و الا برمیگردد بمجلس

رئیس - اگر شعبه رد کرد برمیگردد و در مجلس تکلیف معین میشود . رأی میگیریم که این مسئله برای تحقیقات بشعبه برگردد آقایانیکه تصویب میکنند قیام فرمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد عدّه اعتبارنامه در شعبات مانده که صورت مجلسشان نرسیده ولی بعضی دیگر مثل کرمان و بارفروش و خمسه و اصفهان و قمه و دماوند هم اعتبارنامه و هم صورت مجلسشان رسیده است و چون در دستور چیز دیگر باقی نمانده غیر از این دوسه فقره که نسبت به آنها مخالفت شد و اینها هم در جلسه دیگر شاید تکلیف معین شود این است که از شعبات خواهش میکنم اعتبارنامه هاییکه بلاتکلیف مانده آنها را هر چه زودتر معین فرمایند که کارهای مجلس عقب نیفتد و هر چه زودتر مجلس رسمیت پیدا کند . پس فرادهم باید حضور اعلی حضرت همایونی مشرف شویم و چون معمول است که يك هیئتی بقرعه معین شود سه نفر از هیئت رئیس و مابقی شش یا نه نفر دیگر هر چند نفری که مجلس تصویب میکند بقرعه معین خواهد شد (گفته شد شش نفر کافی است)

رئیس - شش نفر کافی است ؟ مخالفی نیست (گفته شد خیر)
آقای مستشار السلطنه شروع باستقراغ نموده و آقایان ذیل بحکم قرعه معین شدند

آقای فهیم الملك - آقای حائری زاده

قلوبین - آقای حائری زاده هم غائبند و هم مریض
آقای میرزا محمد صادق طباطبائی - (گفته شد غائبند)
آقای سید حسن مدرس

رئیس - آقای سید حسن مدرس جزء هیئت رئیسه هستند

آقای آقامیرزا محمد نجات - آقای مشیر الدوله -

آقای مستشار السلطنه - آقای آقا شیخ محمد حسین

استرآبادی (گفته شد غائبند) آقای فرج الله خان

سردار معظم کردستانی - آقای سردار معظم خراسانی

آقای حکیم الملك

رئیس - آقای حکیم الملك جزء هیئت رئیسه هستند .

آقای مستشار الملك (گفته شد غائبند) آقای حاج

شیخ اسد الله

رئیس - جلسه روز سه شنبه سه ساعت قبل از ظهر خواهد بود

محمد هاشم میرزا - فرمودید چه وقت ؟

رئیس - سه شنبه سه ساعت بظهر

(جلسه يك ساعت بعد از ظهر ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی مؤتمن الملك

جلسه ۱۴

صورت مشروح مجلس یوم ۳ شنبه ۱۱

ذیحجه ۱۳۳۹ مطابق ۲۴ اسد ۱۳۰۰

مجلس دو ساعت قبل از ظهر در تحت ریاست آقای

مؤتمن الملك تشکیل گردید .

(صورت مجلس یوم شنبه هشتم ذیحجه را آقای

مستشار السلطنه قرائت نمودند)

رئیس - نسبت بصورت مجلس اعتراضی

هست یا نیست (اظهاری نشد) صورت مجلس تصویب

شد . راپورت هائیکه در جلسه قبل قرائت و مخالف

داشت بنشاد امروز رأی بگیریم . اولاً راجع به آقای

عماد السلطنه از اصفهان آقای تدین مخالف هستید ؟

قلوبین - مخالفت بنده با اعتبار نامه آقای

عماد السلطنه از این نقطه نظر است که ایشان واخذ

يك شرط از شرایط انتخاب شوندگان نیستند همه

آقایان میدانند ایشان مدتی در اصفهان امین مالیه

بودند و در مدت تصدی ایشان مطابق اطلاعاتیکه

بنده دارم و شاید يك سلسله اسناد هم برای مدرک

اطلاعات من موجود باشد ایشان يك اقداماتی کرده اند

که آن اقدامات کاملاً بر ضرر دولت بوده و بواسطه

اینکه حتی الامکان از نزاکت نمیخواهم خارج شوم

و قضایا را بطور مفصل عرض کنم بهتر میدانم که

بطور اجمال و اختصار يك سلسله مطالب را در

این زمینه عرض کنم اقدامات ضرر آمیزی که ایشان

کرده اند در مالیه اصفهان نسبت بخالصجات انتقالی

است . همه آقایان میدانند که از زمان فتحعلی شاه

تا ابتدای مشروطیت خالصجات دولت بعنوان مختلفه

در مقابل يك ثمن های بخش مثل چند اشرفی یا

چیز های دیگر مطابق يك فرمان شاهی به بعضی

اشخاص واگذار میشد و در آن فرامین شاهی برای

اینکه انتقال خالصه در واقع در مقابل هیچ بوده

مقرر شده است که عایداتی که دولت از آن خالصات

برداشته است بعنوان مالیات بردرآمد مالکین باشد

که آنها بعنوان مالیات میپردازند اشخاصیکه صاحبان

خالصجات انتقالی بودند تا ابتدای مشروطیت بعنوان

مختلفه متمسک میشدند و حتی الامکان از ادای آن

مقداریکه در فرامین شاهی بود استتکاف مینمودند

گاهی بعنوان تخفیف گاهی بعنوان تسعیر یا عناوین

دیگر يك مقدار از آن مالیات را نمی پرداختند و

یا مقدار کمی میدادند تا اینکه مجلس اول این قضایا

را لغو کرده و مطابق مقررات مجلس همینطور بود

تا سنه ۱۳۳۱ هیئت دولت وقت يك تصویب نامه

صادر کرده در تحت ۳ ماده و ماده سوم آن راجع

بمراض بنده است در آنجا تصریح میکند که اشخاصی

که از گزافی مالیات خالصجات انتقالی شکایت کرده اند

آنها مسئله شکایتشان قبل از این تصویب نامه است

بایستی نصف عایدات خودشان را بعنوان مالیات

بدولت بپردازند و بعضی های دیگر را صد بیست یا صدی سی